

BIBIANA — medzinárodný dom umenia pre deti
A
A
3 posia

Tomáš Janovic

VITAJTE V BÁJKOVE

licenciár k výstave na II. poschode /

Výstava - hra " VITAJTE V BÁJKOVE " má podtitul:
" Príbehy zo života zvierat, ktoré nám ako zrkadlo nastavujú
bájky ".

Výstava sa začína už na chodbe pred vstupnou miestnosťou.
Na stene je umiestnený veľký portrét Jeana de La Fontaine.
Veďľa neho je text skombinovaný s objektami:

Jean de La Fontaine /1621 - 1698/ je francúzsky spisovateľ,
ktorý sa na život a na ľudské chyby pozeral veľmi zhovievavo.
Dôkazom toho sú aj jeho BÁJKY, knihy ľudskej múdrosti.

La Fontaine v nich nedvíha varovne prst, aby nás poučal.
Nie, toto by La Fontaine nikdy neurobil:

/Za týmto textom je objekt - ruka so zdvihnutým prstom./

On len svojimi príbehmi zo života zvierat nastavuje našim
chybám ~~zrkadlo~~.

/Za týmto textom je malé zrkadlo, ktoré predznamenáva
veľké zrkadlá vo vstupnej miestnosti./

Ak si vštepíme do pamäti poučenia z jeho bystrých bajok,
budeme celý život vedieť, ako sa máme správať.

líte nám pomoc

Na chodbe pred vstupom do prvej miestnosti je šípka
s nápisom: BÁJKOVO

Vo vstupnej miestnosti hneď pri dverách je táto bájka:

LA FONTAINE

O SLIEPKE, KTORÁ ZNÁŠALA ZLATÉ VAJCIA

Kto k sebe hrabe, svoje šťastie zahrabe.
Teraz je bájka na rađe
o sliepke, čo vždy ráno zniesla zlaté vajce.
"Iste má poklad v tele!" vraví majiteľ.
Zabil ju teda, pozrel, a čo uvidel?
Zlatonosičku nemá viacej,
a hoci sa v nej dôkladne a dlho kutral,
je - vlastne bola - ako iná sliepka znútra.

Taký je osud skupáňa -
môže sa teraz chytať za nos.
O všetko veru príde za noc,
kto zbohatnúť chce do rána.

Za touto bájkou je objekt - zlaté vajce. Pod ním je text:
Posledné zlaté vajce, ktoré sliepka zniesla

Na ďalšej stene vo vstupnej miestnosti visí vedľa seba niekoľko veľkých zrkadiel. Na každom zrkadle je nalepená fólia s namaľovanými časťami sovy. Tieto namaľované časti sovy však narastajú od zrkadla k zrkadlu. Na prvom zrkadle sú ešte len vrchné časti krídel sovy a uši sovy, takže dieťa, ktoré sa pozrie do zrkadla, vidí sa skoro celé - zatiaľ má na hlave iba uši sovy a na rukách len trochu peria soviných krídel. Od zrkadla k zrkadlu sa však dieťa premení čoraz viac na sovu. Na poslednom zrkadle sa už premena dokončila - dieťa vidí seba ako sovu.

Vedľa posledného zrkadla je básnička:

UŽ JE Z TEBA

MÚDRA SOVA.

SMELO VOJDI

DO BÁJKOVA.

V miestnosti je okrem zrkadiel aj klietka s drevenými mrežami. Táto klietka má spodný aj vrchný rám - na rozdiel od rozoberacej klietky v poslednej miestnosti, ktorej vrchný rám chýba. V tejto pevnej, nerozoberacej klietke je objekt - opica. Taká istá, akú namaľoval Dušan Nágel v knižke.

Vedľa klietky je text bájky.

LA FONTAINE

OPIČIAK A LEOPARD

Žil leopard a opičiak.
Na trhu svoj stan každý mával
a len čo pred ním nastal nával,
predvádzali sa. Jeden tak a druhý tak.
Leopard vraví: ~~MMMMM~~ "Moja sláva
je všade známa, čo sa zriedkakedy stáva.
Dokonca pomazaná hlava,
keď zomriem, chce mať z mojej kože rukávnik,
taká je pestrá, slovom - chic,
škvrnitá, pružkovaná, krajšiu nemá nik!"
Pestrosť sa páčila a národ sa v nej kochal,
no , pravdu povediac, len trocha.
Národ sa rozchádza a zrazu jeho zrak
prilákal sused opičiak:
" Som Ďuro - Trulo, počte bližšie, vzácní páni!
Môj priateľ flakatý a krásne pružkovaný
je pestrý iba na tele,
kým ja som pestrý v duši. Poznám tisíc figlov,
až by vás od údivu myklo.
Ovládam múdre bájky, tance veselé,
prelietam cez obruč a priamo z hlavy rátam.
To, vzácní páni, stačí hádam,
aby ste ráčili vojsť ku mne do stanu
a pozreli si predstavenie.

Nespokojencov nevyžením,
svoj šesták naspäť dostanú.
No a ty, leopard, sa zase nezlostíš.
Je totiž rozdiel v pestrosťi.
Kým pestrosť v duši všetkých očarí a vábi,
na tebe pestré sú len háby!"

V druhej miestnosti je veľký nápis: STRAKOVO*
Neďaleko tohto nápisu je básnička:

UKRADNÚ NÁM VŠETKO,
Z ČOHO MÁME RADOSŤ.
PRETO RÁZNE SKRÍKNI:
" TAK DOSŤ, STRAKY! TAK DOSŤ! "

V miestnosti STRAKOVO sú rozmiestnené exponáty, ktoré sú označené "zásahmi" strák.

Zároveň sa však na niektorých exponátoch objavujú aj prvky z La Fontaine, čím sa zrejme vizuálne zdôrazní ryšlienka výstavy: sme v Bájkove.

1/ Objekt - La Fontaine - nesie na chrbte roztvorenú knihu, z ktorej straky ukradli písmená. Zopár písmen, ktoré strakám vypadli zo zobáka, ležia pri La Fontainových nohách. Vedľa objektu je básen:

A ČO TÁTO KNIHA ZNAMENÁ?
STRAKY KRADNÚ UŽ AJ PÍSMENÁ!

2/ Zo stropu visí slnko, z ktorého straky ukradli lúče. Neďaleko slnko lieta straka, ktorá má v zobáku jeden ukradnutý lúč.

Na stene šípka s textom: OKRADNUTÉ SLNKO.

- 3/ Objekt - Meko Žbirka /prípadne iný spevák / bez úst.
Na pleci mu sedia dve straky. Jedna má v zobáku hornú
Žbirkovu peru, druhá dolnú.
Pri objekte básnička:

MEKY ŽBIRKA MLČÍ.
UKRADLI MU ÚSTA.
ZO ZOBÁKA MU ICH
STRAKY NEVYPUSTIA.

/ Keby bol objektom iný spevák, ako Meko Žbirka, prvý
verš básničky sa upraví./

- 4/ Objekt - bábkové divadlo. Princeznej ukradli hlavu, princovi
zase telo, zostala mu len hlava. Pri tomto objekte je text:

A JE PO SVADBE!

- 5/ La Fontaine ako stron. Na ruke - konári má hniezdo
plné okuliarov. Vedľa objekt je text:

TIETO OKULIARE UKRADLI STRAKY NAŠIM STARÝM M.
AKO NÁM TERAZ UPEČÚ KOLÁČ?
AKO NÁM TERAZ PREČÍTAJÚ ROZPRÁVKU?

Vchádzame do tretej miestnosti. Nad dverami je nápis:
POZOR! SOMÁROVO!

Pod týmto nápisom je menším písmom text:

V SOMÁROVE JE HLÚPOSTĚ ZADARMO!

V miestnosti sú exponáty hlúposti:

- 1/ Pohár s dierami.

Deti týmto pohárom naberajú vodu z vedra, ktorá
samozrejme vytečie hneď naspäť do vedra.

- 2/ Zo stropu visí vešiak a na ňom je sveter - so zašitými rukávmi.

- 3/ Na stene sú dvere, ktoré možno otvoriť len smerom dnu - teda do steny.
Na dverách je nápis: " RÁČTE VSTÚPIŤ! "

- 4/ Na krivom stole / stôl má nohy nerovnakej výšky / sú rozložené karty, na ktorých sú obrázky nalepené z oboch strán.

- 5/ Vo výklenku sú dvere, ktoré možno otvoriť. Ak ich návštevník otvorí a vojde do výklenku, uvidí objekt - papagája. Na stene je nápis:

PAPAGÁJOVO -

PREDMESTIE SOMÁROVA !

V papagájovi je umiestnený magnetofón, z ktorého sa sa ozýva stález ten istý refrén: "Iá - iá - iá - iá ". Najprv tento refrén spieva dieťa, potom sa k nemu pridáva mužský a ženský hlas, nakoniec spieva "iá" aj zbor.

A potom znovu: detský hlas, mužský, ženský a zbor.

Poďte, deti, poďte všetky
opäť von z tej veľkej klietky.
Má to veľké prednosti -
vyliezť

z klietky

všednosti!

Pod stropom letí na rogale La Fontaine. Kostru rogala tvoria také isté drevené palice ako klietku. La Fontaine veselo poletuje pod modrou oblohou a zhora sa díva na Dunaj, hrad a na strechy Bratislavy, ktoré sú namaľované na podlahe.

Deti kráčajú po podlahe a majú pocit, že aj ony sa vznášajú nad strechami ako La Fontaine.

Na stenách sú fotoobjekty, vizuálne "dôkazy", čo všetko možno uvidieť, keď vyjdeme z klietky všednosti. Tieto vizuálne "dôkazy" vznikli spojením fotografie a objektu. Predstavujú štyri ročné obdobia, čím chceme zdôrazniť: videnie bez stereotypov, nevšedné videnie nevšedného sveta funguje po celý rok.

JAR.

Fotografia jarnej prírody. Na nej objekt - spiaci medveď, ktorý je celý pokrytý jarnou trávou a jarnými kvetmi. Pri fotoobjekte je text: MEDVEĎ - SEMISPÁČ

LETO. *(Husta)*

Fotografia letnej krajiny s oblohou. Objekt - dúha
siahajúca po zem. Na dúhe sa šmykajú ~~deti~~ *zvieratka*.

Text: TO SA KRÁSNE LETÍ!

PRIDAJTE SA, DETI!

JESEŇ.

Fotografia jesennej záhrady s domčekom. Objekt - konár,
na ktorom visí kabát zošitý z jesenných listov.

Text: KTO CHCE TAKÝ KABÁT,

MUSÍ LÍSTIE HRABAŤ.

ZIMA.

Fotografia zasneženej krajiny. Objekty - snehové gule
posypané makom.

TEXT: OBED PRE JNEPULIAKA / MAKOVÉ GULE /

pred poslednej

Zo SOMÁROVA vchádzame do ~~poslednej~~, štvrtej miestnosti.

Víta nás veľký nápis:

KLIETKOVO

V tejto miestnosti je taká istá klietka ako vo vstupnej, lenže bez vrchného rámu. Klietka je na jednom mieste rozobracia. Pri nej je prvá básnička:

Poďte, deti, poďte všetky
do tej našej veľkej klietky.
Poďte, deti, ~~aj~~
aj ty poď.
Ale najprv
nájdi vchod.

Deti musia nájsť vchod - drevené palice, ktoré treba vytiahnuť, aby mohli vojsť do klietky, a ~~ich~~ ^{potom opäť} zasunúť palice do rámu. Sú dnu, v klietke všednosti. Aby z nej znova vyšli - nabáda ich k tomu druhá básnička, umiestnená priamo v klietke:

HLAVIČKOVĽ

Keď hlavička nie je dutá,
myšlienky jej veľmi chutia.

U nás, deti, lieta
dokonca aj socha.
Obloha je modrá
pristávacia plocha.

+ hlava ~ zvládanie
z. topánky (cizmy)

Deti vchádzajú do poslednej miestnosti, ktorá je - doslova i obrazne - zrkadlovým obrazom vstupnej miestnosti.

Na stenách visí vedľa seba niekoľko zrkadiel, na ktorých sú prilepené fólie. Lenže v opačnom poradí ako na začiatku výstavy. Na prvom zrkadle je fólia s celou sovou, postupne zo sovy ubúdajú jednotlivé časti, takže v poslednom zrkadle dieťa opäť vidí seba ako seba.

Pretože však prešlo výstavou, aj ono zmúdrelo.

V poslednej miestnosti sú okrem zrkadiel aj verše z La Fontainových bájok - poučenia, doplnené La Fontainovým portrétom alebo inými namaľovanými dobovými rekvízitami. Z výtvarného riešenia ~~však~~ musí byť jasné, že ide o La Fontainove poučenia, na ktoré si - dúfajme - malý divák spomenie aj v dospelosti.

Ako prvé sú miestnené dve bájky s výrazne vyznačenými poučeniami. Mal by to byť taký typ písma, akýmž sú napísané všetky citáty.

LÍŠKA A BUSTA

Mocní sú často iba pozlátené sochy
a duše otrocké im bozkávajú nohy.
Somár ich posudzuje podľa povrchu.
Naopak líška si ich bystrým okom prezrie
a nenaletí podvrhu.
Len čo ich prezrie, potom zle je.

Pichľavá kmotra totiž nestráži si ústa,
a vtedy užije si busta.

Raz jednej takej v nadživotnej veľkosti
chválila výzor, pričom žmurkla na hostí
a doložila: "KRÁSNA HLAVA, ALE DUTÁ!"
Či sa tie všetky busty na ňu nevyrútia?

xxx

V NEBEPEČENSTVE, PRIATELIA,
OZVAŤ SA NIKDY NEZAŠKODÍ!

xxx

ZLU UVERÍME, AŽ KEĎ JE UŽ NESKORO.

xxx

VLK A BOCIAN

Vlci sú riadne pažraví.
Raz jeden hltal ako divý
a sotva by sa zastavil,
no zrazu hrozný krč ho kriví.
Kosť uviazla mu v hrdle: "Och, ja úbohý!"
dusí sa. "Kdeže úbohý, priam nebohý!"
Vtom kráča tađe bocian, dobroprajné zviera.
Vlk chrčí, ústa otvéra.
Bocian ho utešuje: "Len ty neumieraj!"
a vytiahne kosť. Pozrimeže lekára!
Potom len čaká - bude vďaka?
Nato však rozosmial sa vlk:
"Vraj vďaka! Povedz, prosím, aká?
Či nestačí ti, milý tík,
že neprišiel si v mojom hrdle o svoj krk?"
A to je pravda. OD VLKA
LEN HLUPÁK VĎAKU VYTÍKA.

Neďaleko hlavý je druhý objekt - vlk. Pri tomto
objekte je nápis:

Ku ktorému La Fontainovmu veršu patrí
toto zviera?

Návštevník takto bude nútený vrátiť sa na začiatok
bájak a poučení a znova si ich prečítať. Aspoň ^{mu} ~~ix~~ lepšie
utkvejú v pamäti.

Pri dverách sa lúčia autori výstavy s návštevníkom
touto básničkou:

CHCEŠ BYŤ ZNOVA
MÚDRA SOVA?
VRÁŤ SA ZAJTRA
DO BÁJKOVA!

Tomáš Javoník

HNEĎ NA ZAČIATKU TREBA MYSLIEŤ NA KONIEC.

xxx

KEĎ NEMÁŠ MOC, TAK ANI PRAVDU NEMÁŠ.

xxx

ZA RDZMAR VEĽKÝCH, PLATIA MALÍ.

xxx

Na konci miestnosti je objekt - krásna hlava upravená tak, že zhora možno do nej vidieť. Krásna hlava je dutá.

Nad objektom je nápis:

Ku ktorému La Fontainovmu veršu patrí táto hlava?